

॥ सत्संगादीक्षा विशारद ॥

॥ ଦୂର୍ଗ - ୧୩ ॥

यागार्थमप्यजादीनां निर्दोषाणां हि प्राणिनाम्।
हिंसनं नैव कर्तव्यं सत्सङ्गिभिः कदाचन ॥३५॥

यागादिके च कर्तव्ये सिद्धान्तं सांप्रदायिकम्।
अनुसृत्य हि कर्तव्यं हिंसारहितमेव तत् ॥३६॥

સત્સંગીઓએ યજ્ઞને અર્થે પણ બકરાં વગેરે નિર્દોષ પ્રાણીઓની
હિંસા ક્યારેય ન જ કરવી. (૩૫)

યાગાદિ કરવાના થાય ત્યારે સંપ્રદાયના સિદ્ધાંતને અનુસરીને
હિંસારહિત જ કરવા. (૩૬)

Yāgārtham apyajādīnām nirdoṣhāṇām hi prāṇinām ।
Hinsanam naiva kartavyam satsangibhihi kadāchana ॥35॥

Satsangīoe yagnane arthe paṇ bakarā vagere nirdoṣh
prāṇīonī hinsā kyārey na ja karavī. (35)

Yāgādike cha kartavye siddhāntam sāmpradāyikam ।
Anusṛutya hi kartavyam hinsā-rahitam eva tat ॥36॥

Yāgādi karavānā thāy tyāre sampradāynā siddhāntne
anusrīne hinsā-rahit ja karavā. (36)

વિશેષ પુષ્ટિ માટેનાં વચનો:

માટે આપણે તો નિવૃત્તિમાર્ગવાળા છીએ તે આપણે તો સાત્ત્વિક યજ્ઞ કરવા; પણ જેમાં પશુ મરતાં હોય એવા જે રાજસી, તામસી યજ્ઞ તે આપણે કરવા નહીં. તે સાત્ત્વિક યજ્ઞની રીત જે, દશ ઇન્દ્રિયો ને અગિયારમું મન એ સર્વે જે જે વિષયમાં ચોંટે ત્યાંથી પાછાં ખેંચીને બ્રહ્મઅગ્નિને વિષે હોમવાં.
(વચ.ગ.મ.૮)

A vishayak vishesh pushti māṭenā vachano

- “Māṭe āpaṇe to nivṛuttimārgvālā chhīe te āpaṇe to sāttvik yagna karavā; paṇ jemā pashu maratā hoy evā je rājasī, tāmasī yagna te āpaṇe karavā nahī. Te sāttvik yagnanī rīt je, dash indriyo ne agiyārmu man e sarve je je viṣhaymā choṭe tyāthīpāchhā khechīne brahma-agnine viṣhe homavā.” (Vach.Ga.Ma.8)

મત્વાઽપિ યજ્ઞશેષં ચ વાઽપિ દેવનિવેદિતમ્।
માંસં કદાપિ ભક્ષ્યં ન સત્સદ્ગમાશ્રિતૈર્જનૈઃ ॥૩૭॥

યજ્ઞનો શેષ ગણીને કે પછી દેવતાના નૈવેદ્ય રૂપે પણ
સત્સંગીઓએ ક્યારેય માંસ ન જ ખાવું. (૩૭)

કસ્યાઽપિ તાડનં નૈવ કરણીયં કદાચન।
અપશબ્દાઽપમાનાદિ-સૂક્ષ્મહિંસાઽપિ નૈવ ચ ॥૩૮॥

કોઈનું તાડન ક્યારેય ન કરવું. અપશબ્દો કહેવા, અપમાન
કરવું ઇત્યાદિ કોઈપણ પ્રકારે સૂક્ષ્મ હિંસા પણ ન કરવી. (૩૮)

Matvā'pi yagna-sheṣham cha vā'pi deva-niveditam ।
Mānsam kadāpi bhakṣhyam na satsangam āshritair-janaihi ॥37॥

Yagnano sheṣh gaṇīne ke pachhī devatānā naivedya rūpe
paṇ satsangīoe kyārey māns na ja khāvu. (37)

Kasyā'pi tāḍanam naiva karaṇīyam kadāchana ।
Apa-shabdā'pamānādi-sūkṣhma-hinsā'pi naiva cha ॥38॥

Koīnu tāḍan kyārey na karavu. Apshabdo kahevā, apamān
karavu ityādi koīpaṇ prakāre sūkṣhma hinsā paṇ na karavī.
(38)

વિશેષ પુષ્ટિ માટેનાં વચનો:

સાધુએ તો મન-કર્મ-વચને કરીને કોઈનું ભૂંડું વાંચવું નહીં. (વચ.ગ.પ્ર.૬૯)

વચને કરીને તો કોઈ જીવપ્રાણીમાત્રને દુખવવા નહીં. (વચ.સા.૨)

A vishayak vishesh pushti māṭenā vachano:

- “sādhue to man-karma-vachane karīne koīnu bhūṇḍu vāṇchavu nahi” (Vach.Ga.Pa.69)
- “Vachane karīne to koī jīv-prāṇīmātrane dukhavavā nahī.” (Vach.Sa.2)

સત્તા-કીર્તિ-ધન-દ્રવ્ય-સ્ત્રી-પુરુષાદિકાઽઽપ્તયે ।
માનેષ્યાક્રોધતઃશ્ચાઽપિ હિંસાં નૈવ સમાચરેત્ ॥૩૧॥

ધન, સત્તા, કીર્તિ, સ્ત્રી, પુરુષ ઇત્યાદિની પ્રાપ્તિને અર્થે તથા
માન, ઈષ્યા કે ક્રોધે કરીને પણ હિંસા ન કરવી. (૩૯)

મનસા વચસા વાડપિ કર્મણા હિંસને કૃતે।
તત્સ્થિતો દુઃસ્થિતે નૂનં સ્વામિનારાયણો હરિઃ ॥૪૦॥

મને કરીને, વચને કરીને કે કર્મે કરીને હિંસા કરવાથી તેનામાં
રહેલા સ્વામિનારાયણ ભગવાન દુખાય છે. (૪૦)

Sattā-kīrti-dhana-dravya-strī-puruṣhādikā'ptaye ।
Mānerṣhyā-krodhatash-chā'pi hinsām naiva samācharet ॥39॥

Dhan, sattā, kīrti, strī, puruṣh ityādinī prāptine arthe tathā
mān, īrṣhyā ke krodhe karīne paṇ hinsā na karavī. (39)

Manasā vachasā vā'pi karmaṇā hinsane kṛute ।
Tat-sthito dukhyate nūnam Swāminārāyaṇo Harihi ॥40॥

Mane karīne, vachane karīne ke karme karīne hinsā karavāthī
tenāmā rahelā Swāminārāyaṇ Bhagwān dukhāy chhe. (40)

વિશેષ પુષ્ટિ માટેનાં વચનો:

કોઈક ગરીબ હરિભક્તનો દ્રોહ કરે તેણે કરીને એનું ભૂંડું થાય; શા માટે જે, ભગવાન સર્વમાં અંતર્યામીરૂપે કરીને રહ્યા છે, તે પોતાની ઇચ્છા આવે ત્યાં તેટલી સામર્થી જણાવે છે. માટે તે ભક્તને અપમાને કરીને તે ભગવાનનું અપમાન થાય છે, ત્યારે તે અપમાનના કરનારાનું અતિશય ભૂંડું થઈ જાય છે... એમ વિચારીને ભગવાનના ભક્ત હોય તેને અતિશય ગરીબપણું પકડવું પણ કોઈનું અપમાન કરવું નહીં; કાં જે, ભગવાન તો ગરીબના અંતરને વિષે પણ વિરાજમાન રહ્યા છે તે એ ગરીબના અપમાનના કરતલનું ભૂંડું કરી નાંખે છે, એવું જાણીને કોઈ અલ્પ જીવને પણ દુખવવો નહીં. અને જો અહંકારને વશ થઈને જેને તેને દુખવતો ફરે તો ગર્વગંજન એવા જે ભગવાન તે અંતર્યામીરૂપે સર્વમાં વ્યાપક છે તે ખમી શકે નહીં, પછી ગમે તે દ્વારે પ્રકટ થઈને એ અભિમાની પુરુષના અભિમાનને સારી પેઠે નાશ કરે છે.(વચ.ગ.પ્ર.૬૨)

A vishayak vishesh pushti māṭenā vachano

- “koīk garīb haribhaktano droh kare teṇe karīne enu bhūṇḍu thāy; shā māṭe je, Bhagwān sarvamā antaryāmīrūpe karīne rahyā chhe, te potānī ichchhā āve tyā teṭalī sāmārthī jaṇave chhe. Māṭe te bhaktane apamāne karīne te Bhagwānnu apamān thāy chhe, tyāre te apamānnā karanārānu atishay bhūṇḍu thaī jāy chhe. Jem Hiraṇyakashipu hato teṇe Trilokī potāne vash karī rākhī hatī evo baḷavān hato, to paṇ teṇe jo Prahlādjīno droh karyo to Bhagwāne stambhmāthī Nṛusinh rūpe prakṛt thaīne te Hiraṇyakashipuno nāsh karī nākhyo. Em vichārīne Bhagwānnā bhakta hoy tene atishay garībpaṇu pakaḍavu paṇ koīnu apamān karavu nahī; kā je, Bhagwān to garībnā antarne viṣhe paṇ virājmān rahyā chhe te e garībnā apamānnā karatalnu bhūṇḍu karī nānkhe chhe, evu jāṇīne koī alp jīvne paṇ dukhavavo nahī. Ane jo ahankārne vash thaīne jene tene dukhavato fare to garvaganjan evā je Bhagwān te antaryāmīrūpe sarvamā vyāpak chhe te khamī shake nahī, pachhī game te dvāre prakṛt thaīne e abhimānī puruṣhnā abhimāanne sārī peṭhe nāsh kare chhe.” (Vach.Ga.Pa.62)

આત્મઘાતોઽપિ હિંસૈવ ન કાર્યોઽતઃ કદાચન।
પતનગલબન્ધાદૈર્વિષભક્ષાદિભિસ્તથા ॥૪૧॥

આત્મહત્યા કરવી તે પણ હિંસા જ છે. આથી પડતું મૂકવું, ગળે ટૂંપોખાવો,
ઝેર ખાવું ઇત્યાદિ કોઈ રીતે આત્મહત્યા ક્યારેય ન કરવી. (૪૧)

દુઃખલજ્જાભયક્રોધ-રોગાદ્યાપત્તિકારણાત્ ।
ધર્માઽર્થમપિ કશ્ચિદ્ધિ હન્યાન્ન સ્વં ન વા પરમ્ ॥૪૨॥

દુઃખ, લજ્જા, ભય, ક્રોધ તથા રોગ ઇત્યાદિ આપત્તિને કારણે, કે પછી
ધર્મને અર્થે પણ કોઈએ પોતાની કે અન્યની હત્યા ન કરવી. (૪૨)

तीर्थेऽपि नैव कर्तव्य आत्मघातो मुमुक्षुभिः।
नैवाऽपि मोक्षपुण्याप्तिभावात् कार्यः स तत्र च ॥४३॥

મુમુક્ષુએ તીર્થને વિષે પણ આત્મહત્યા ન જ કરવી. મોક્ષ કે પુણ્ય
પામવાની ભાવનાથી પણ તીર્થને વિષે આપઘાત ન જ કરવો. (૪૩)

Ātma-ghāto'pi hinsaiva na kāryo'tah kadāchana ।
Patana-gala-bandhādyair viṣha-bhakṣhādibhis-tathā ॥41॥

Ātma-hatyā karavī te paṇ hinsā ja chhe. Āthī paḍatu
mūkavu, gaḷe ṭūnpō khāvo, zer khāvu ityādi koī rīte ātma-
hatyā kyārey na karavī. (41)

Dukha-lajjā-bhaya-krodha-roḡādyāpatti kāraṇāt ।
Dharmā'rtham api kashchiddhi hanyān-na swam na vā param ॥42॥

Dukh, lajjā, bhay, krodh tathā roḡ ityādi āpattine kāraṇe, ke
pachhī dharmane arthe paṇ koīe potānī ke anyanī hatyā na
karavī. (42)

Tīrthe'pi naiva kartavya ātma-ghāto mumukṣhubhihi ।
Naivā'pi mokṣha-puṇyāpti bhāvāt kāryah sa tatra cha ॥43॥

Mumukṣhue tīrthane viṣhe paṇ ātma-hatyā na ja karavī.
Mokṣha ke puṇya pāmavānī bhāvanāthī paṇ tīrthane viṣhe
āpghāt na ja karavo. (43)

આ વિષયક મુખપાઠ માટેના સંદર્ભો:

નિર્વિકલ્પ ઉત્તમ અતિ, નિશ્ચય તવ ધનશ્યામ;
માહાત્મ્યજ્ઞાનયુક્ત ભક્તિ તવ, એકાંતિક સુખધામ. ૧
મોહિમેં તવ ભક્તપનો, તામેં કોઈ પ્રકાર;
દોષ ન રહે કોઈ જાતકો, સુનિયો ધર્મકુમાર. ૨
તુમહારો તવ હરિભક્તકો, દ્રોહ કબુ નહિ હોય;
એકાંતિક તવ દાસકો, દીજે સમાગમ મોય. ૩
નાથ નિરંતર દર્શ તવ, તવ દાસનકો દાસ;
એહી માગું કરી વિનય હરિ, સદા રાખિયો પાસ. ૪
હે કૃપાલો! હે ભક્તપતે! ભક્તવત્સલ! સુનો બાત;
દયાસિંધો! સ્તવન કરી, માગું વસ્તુ સાત. ૫
સહજાનંદ મહારાજ કે, સબ સત્સંગી સુજાણ;
તાકું હોય દૃઢ વર્તનો, શિક્ષાપત્રી પ્રમાણ. ૬

સો પત્રીમેં અતિ બડે, નિયમ એકાદશ જોય;
તાકી વિગતિ કહત હું, સુનિયો સબ ચિત્ત પ્રોય. ૭
હિંસા ન કરની જન્તુકી, પરત્રિયા સંગકો ત્યાગ;
માંસ ન ખાવત મધકું, પીવત નહીં બડભાગ્ય. ૮
વિધવાકું સ્પર્શત નહિ, કરત ન આત્મઘાત;
ચોરી ન કરની કાહુંકી, કલંક ન કોઈકું લગાત. ૯
નિંદત નહિ કોય દેવકું, બિન ખપતો નહિ ખાત;
વિમુખ જીવકે વદનસે, કથા સુની નહિ જાત. ૧૦
એહી (વિધિ) ધર્મકે નિયમમેં, બરતો સબ હરિદાસ;
ભજો શ્રી સહજાનંદપદ, છોડી ઔર સબ આસ. ૧૧
રહી એકદશ નિયમમેં, કરો શ્રીહરિપદ પ્રીત;
પ્રેમાનંદ કહે ધામમેં, જાઓ નિઃશંક જગ જીત. ૧૨

Ā vishayak mukhpāth māṭenā sandarbho:

Nirvikalp uttam ati, nischay tav Ghanshyām;
Māhātmya-gnān-yukt bhakti tav, ekāntik sukhḍhām. 1
Mohime tav bhaktapano, tāme koī prakār;
Dosh na rahe koī jātko, suniyo Dharmakumār. 2
Tumāro tav Hari bhaktako, droh kabu nahi hoy;
kāntik tav dāsko, dīje samāgam moy. 3
Nāth nīrantar darsh tav, tav dāsanko dās;
Ehī māgu karī vinay Hari, sadā rākhiyo pās. 4
He Krupālo! He Bhaktapte! Bhaktavatsal! suno bāt;
Dayāsindho! stavan karī, māgu vastu sāt. 5
Sahajānand Mahārājke, sab satsangī sujāṇ;
Tāku hoy dradh vartano, Shikshāpatrī pramāṇ. 6
So Patrī me atibaḍe, niyam ekādash joy;

Ā vishayak mukhpāth māṭenā sandarbho:

Tākī vigti kahat hu, suniyo sab chitt proy. 7
Hinsā na karnī jantukī, partriyā sangko tyāg;
Māns na khāvat madhyaku, pīvat nahi badbhāg. 8
Vidhvāku sparshat nahi, karat na ātmaghat;
Chori na karnī kāhukī, kalank na kouku lagāt. 9
Nindat nahi koy devku, bin khapto nahi khāt;
Vimukh jīvake vadanse, kathā sunī nahi jāt. 10
Ehī (vidhi) dharmake niyamme, barto sab haridās;
Bhajo Shrī Sahajānandpad, chhoḍi aur sab ās. 11
Rahi ekādash niyamme, karo Shrī Haripad prīt;
Premānand kahe dhāmme, jāo nishank jag jīt. 12
(Sadguru Premanand Swami)

વિશેષ પુષ્ટિ માટેનાં વચનો:

હે હરિ હરિ પ્રભુ કરુણા કરી,
નરનારી ઉગારવાને નરતનુ ધરી... ૦ટેક
વાદી હરાવ્યા બંધ કરાવ્યા, હિંસામય બહુ યાગ;
દારૂ માટી ચોરી અવેરી, તેહ કરાવ્યાં ત્યાગ... ૦૩

A vishayak vishesh pushti māṭenā vachano

He Hari Hari Prabhu karuṇā karī,
Narnārī ugārvāne nartanu dharī...
Vādī harāvyā bandh karāvyā, hinsāmay bahu yāg;
Dārū māṭi chorī averī, teh karāvyā tyāg... 3

(Acharya Viharilalji Maharaj)

જય સ્વામિનારાયણ